

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 27.01.1964, sp. zn. 5 Cz 3/64, ECLI:CZ:NS:1964:5.CZ.3.1964.1

Číslo: 24/1964

Právní věta: Při posuzování okolností zvláštního zřetele hodných ve smyslu § 130 o. s. ř. je třeba přihlídnout k osobním, majetkovým, výdělečným a jiným poměrům obou (všech) účastníků, tedy nejen toho, koho by podle obecného ustanovení § 129 o. s. ř. stíhala povinnost nahradit náklady řízení, nýbrž i toho, jehož majetková sféra by byla použitím tohoto výjimečného ustanovení dotčena; je třeba povšimnout si také okolností, které vůbec vedly k soudnímu uplatnění nároku a přihlídnout i k postoji účastníků v řízení.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 27.01.1964

Spisová značka: 5 Cz 3/64

Číslo rozhodnutí: 24

Číslo sešitu: 3-4

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Náhrada nákladů řízení, Náklady řízení, Řízení před soudem

Předpisy: 142/1950 Sb. § 130

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 24/1964 sb. rozh.

Při posuzování okolností zvláštního zřetele hodných ve smyslu § 130 o. s. ř. je třeba přihlídnout k osobním, majetkovým, výdělečným a jiným poměrům obou (všech) účastníků, tedy nejen toho, koho by podle obecného ustanovení § 129 o. s. ř. stíhala povinnost nahradit náklady řízení, nýbrž i toho, jehož majetková sféra by byla použitím tohoto výjimečného ustanovení dotčena; je třeba povšimnout si také okolností, které vůbec vedly k soudnímu uplatnění nároku a přihlídnout i k postoji účastníků v řízení.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 27. ledna 1964, [5 Cz 3/64](#))

Okresní soud Praha - západ rozhodl ve sporu o uznání vlastnictví k nemovitosti tak, že zavázal žalovaného uznat vlastnické právo žalobkyně k ideální polovině pozemku, dosud v pozemkové knize připsané žalovanému a zároveň trpět, aby na základě tohoto rozsudku bylo vloženo právo vlastnické na jednu polovinu této pozemkové parcely, připsané dosud žalovanému, do 15 dnů pod exekucí. Zároveň přiznal účinnost zpětvzetí návrhu na určení výlučného vlastnictví žalobkyně k domu a řízení

v tomto směru zastavil. Ve výrokové části dále uvedl, že o nákladech řízení bude rozhodnuto v konečném rozhodnutí, přičemž, tento výrok odůvodnil okresní soud tak, že při rozhodování o nabytí vlastnictví cizí věci zpracováním je ve smyslu § 128 obč. zák. správné, aby v jednom řízení byly vyrovnány veškeré nároky mezi nabyvatelem a původním vlastníkem a vzhledem k tomu, že v souzené věci jde původně o spoluvlastnictví k pozemku, musí prý soud doplnit řízení přesným zjištěním všeho toho, co účastníci do pozemku vlastním nákladem vložili.

Krajský soud v Praze změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu, pokud jí bylo vyhověno, zamítl. Zároveň vyslovil, že žalovaný nese bez nároku na náhradu své náklady řízení u soudu prvního stupně i soudu odvolacího, včetně nákladů právního zastoupení. Toto své rozhodnutí opřel o ustanovení § 130 o. s. ř. a uvedl, že důvody zvláštního zřetele hodné spatřuje v tom, že tu jde o řešení spoluvlastnických vztahů a že žalobkyně je odkázána na malý důchod 452 Kčs měsíčně.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu, že rozhodnutím krajského soudu o náhradě nákladů řízení byl porušen zákon.

Odůvodnění:

Jednou z hlavních zásad, z nichž vychází občanský soudní řád v ustanoveních o nákladech řízení, je zásada odpovědnosti za výsledek, podle které účastník má nárok na náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatnění nebo bránění práva tehdy, jestliže měl proti odpůrci úspěch ve věci. Zásada tato, vyslovená v § 129, má však některé výjimky, a jednou z nich je ustanovení § 130 o. s. ř., podle něhož může soud výjimečně z důvodů hodných zvláštního zřetele uložit účastníkovi, aby nesl bez nároku na náhradu své náklady řízení, včetně nákladů právního zastoupení, nebo jejich část, i když měl v řízení úspěch.

Ze slovního znění i z důvodové zprávy vyplývá, že jde o ustanovení výjimečné, které má postihnout ty případy, u nichž by použití jinak platných předpisů o nákladech bylo příliš tvrdé, nebo kde by náhrada nákladů, určovaná jen podle výsledků řízení, neodpovídala třídně chápané spravedlnosti (srov. Komentář k o. s. ř., I. díl str. 528). Právě proto, že jde o ustanovení výjimečné, které předpokládá okolnosti zvláštního zřetele hodné, je třeba, aby si soud použití tohoto ustanovení blíže odůvodnil, což předpokládá, aby soud i v tomto směru vždy sjednal spolehlivý skutkový podklad a vzal pečlivě v úvahu i třídní profil účastníků.

Nelze spatřovat důvod zvláštního zřetele hodný v tom, že řízení se týkalo řešení spoluvlastnických vztahů. Občanský zákoník ve svých ustanoveních vychází právě z předpokladu, že spoluvlastníci si mají své vzájemné vztahy upravovat dohodou (§ 135, 137, 138, 142 obč. zák.) a jen když se v některých otázkách nedohodnou, má je upravovat soud. Tím spíše lze to předpokládat u spoluvlastníků spjatých blízkými příbuzenskými svazky. Použití výjimečného ustanovení § 130 o. s. ř. na základě té skutečnosti, že v tomto sporu šlo o řešení spoluvlastnických vztahů, nebylo tedy v souzené věci opodstatněno.

Pro použití výjimečného ustanovení § 130 o. s. ř. nebyly rovněž dány předpoklady jen na základě té skutečnosti, že žalobkyně je odkázána na malý důchod 452 Kčs měsíčně. Při posuzování okolností zvláštního zřetele hodných, je třeba přihlídnout k osobním, majetkovým, výdělečným a jiným poměrům obou (všech) účastníků, tedy nejen toho, koho by podle obecného ustanovení § 129 o. s. ř. stíhala povinnost nahradit náklady řízení, nýbrž i toho, jehož majetková sféra by byla použitím tohoto výjimečného ustanovení dotčena. Při posuzování okolností zvláštního zřetele hodných je však mnohem důležitější povšimnout si okolností, jež vůbec vedly k soudnímu uplatnění nároků, přihlídnout k postoji účastníků v řízení a vůbec k situaci, jak se jevila mimo vlastní projednávání případ.

Hodnocení všech skutečností, jež vedly k soudnímu řízení a jež se týkají poměrů účastníků, je tedy nezbytným předpokladem správného posouzení, zda jsou v konkrétní věci dány důvody zvláštního zřetele hodné pro použití ustanovení § 130 o. s. ř., s nímž zákon počítá toliko ve výjimečných případech.

Krajský soud v Praze při použití tohoto výjimečného ustanovení v souzené věci takto nepostupoval, čímž porušil zákon v ustanovení § 129 a 130 o. s. ř.